Festivalul Salzburg 2005. COŞMARUL LUI TAMINO

(Costin Popa – 24 august 2005)

Un vis... Tamino se odihneşte în camera lui. Computerul a rămas în funcţiune. Deodată prin aşternut se strecoară un şarpe. Cu mişcări rapide tânărul sugrumă intrusul. Deşi înspăimântat, Tamino recade în visare. Numai că, din... tapetul pereţilor, apar pe nesimţite trei elegante Doamne... În fine, după plecarea lor în acelaşi mod în care sosiseră, visul se destramă. Oare? Chiar dacă o veioză s-a aprins, Tamino continuă să plutească în transă, intră în lumea fantasmelor, trăind irealul în timp real. În minte încep să i se învălmăşească întâmplări care îl prind, îl răscolesc... Iată, deschide şifonierul şi, din adâncul lui, odată cu Papageno (aria Der Vogelfänger bin ich ja), se iveşte perspectiva imaginarului, poate chiar proiecţie a propriilor lui fantezii adolescentine: ...pe Regina Nopţii – superbă blondă în alb – o găseşte chiar în patul lui, apar Pamina, oribilul Monostatos, ne transportăm în sumbrul – ei da, surpriză! – sumbrul tărâm al lui Sarastro, au loc încercările (alt şoc, cu... „ruleta rusă"), dezlegarea...

Aşa gândeşte englezul Graham Vick noua producţie cu **Flautul fermecat** de Mozart pe care o semnează la Festivalul Salzburg 2005. Contrapunerea lumilor antagonice, a Reginei Nopţii versus a lui Sarastro, rămâne şi aici firul călăuzitor al tramei, numai că regizorul răstoarnă obişnuitul şi menţine o cheie adumbrită, pesimistă, pe care n-o abandonează niciunde şi chiar o accentuează în final: flautul magic, prin sunetul căruia Tamino a trecut testele, se transformă într-un şarpe ce se târăşte aproape nevăzut printre cei ce proclamă triumful iubirii, urmând cuplul celor doi îndrăgostiţi. Ameninţarea răului se perpetuează cvasi-infinit şi avertismentul lui Vick este uşor de pătruns. Visul lui Tamino cade definitiv în coşmar.

Ciudat, contrariant este – în viziunea regizorului englez – universul lui Sarastro, abis al decrepitudinii, iad al vârstei a IV-a, azil al spiritului... Ca răpuşi de reuşita eroilor, bătrâneii mor în final, odată cu prăbuşirea în străfunduri a Reginei Nopţii (deşi imaginaţia lui Tamino şi... a lui Graham Vick o crochiază în albul purităţii) şi cu accederea lui Sarastro spre lumină, ca salvare. Da, Sarastro era şi el prizonierul acestui tărâm decadent iar izbăvirea îi vine prin împlinirea

sentimentelor celor doi tineri, Tamino și Pamina. Există aici, la Vick, un amalgam conceptual ce îi contrazice în destule locuri pe libretistul Schikaneder și chiar pe Mozart. Semnele masonice lipsesc cu desăvârșire, ritualul se parcurge totuși prin forța partiturii, inițiindu-l pe junele Tamino. Un vis!

Nu a fost greu pentru autorul decorurilor și costumelor, Paul Brown: adidași, T-shirt, planșă de surf, mobilier stil IKEA ș.c.l., măști sofisticate pentru personajele de fabulă, plus exploatarea formidabilelor capabilități tehnice ale scenei de la Grosses Festspielhaus.

La pupitrul Filarmonicii din Viena, Riccardo Muti și-a marcat cu mare succes revenirea după zece ani la conducerea unui spectacol de operă salzburghez. Urgența și eleganța discursului amintesc de von Karajan, rigoarea trimite la bagheta lui Karl Böhm, transparența descinde din tălmăcirea unui Josef Krips. Mozart complex, vivace și elocvent. Celebrul ansamblu vienez își revelează delicatețea de filigran a compartimentul corzilor, sunetul de calitate al lemnelor, răspunde cu promptitudine la impulsurile ferme (inclusiv corectoare) ce vin din brațele șefului de orchestră.

Valoarea interpretării muzicale s-a prelungit din fosă în scenă, unde echipa solistică s-a remarcat prin omogenitate la înalți parametri artistici. Tenorul Michael Schade (Tamino) și-a demonstrat calitățile de remarcabil mozartian, cu cânt subtil și rafinat (aria Dies Bildnis ist bezaubernd schön și nu numai). Luxos a fost distribuit basul René Pape în rolul Sarastro. Cu timbru bogat înzestrat, cu voce amplă și impunătoare, artistul a restituit frazelor mozartiene dimensiunea statuară. Expresivitatea se regăsește la tot pasul, conductul melodic este redat în toată profunzimea lui. Fără reproș au fost ariile O Isis und Osiris și In diesen heil'gen Hallen. O paranteză... In diesen heil'gen Hallen (În aceste săli sfinte)... oare unde erau, domnule Vick?

Şi dacă personal cunoşteam valoarea unor Michael Schade sau René Pape, surpriza a venit din partea tânărului bariton Markus Werba, un Papageno cu glas mobil, plin de muzicalitate şi cu înveliş timbric preţios. În plus, cu reale virtuţi actoriceşti ca de altfel absolut toţi interpreţii. Mâna expertă a regizorului englez nu s-a dezminţit nici de această dată.

Frumoasa Anna Kristiina Kaappola a impresionat îndeosebi prin incisivitatea acutelor, potrivit direcționată către țesătura vocală de coloratură dramatică a rolului Reginei Nopții. Au probat-o ariile O zittre nicht și în special Der Hölle Rache, aceasta din urmă împlinită în mod egal și prin vigoarea imprimată de Riccardo Muti acompaniamentului orchestral. Vocea de puritatea cristalului, linia impecabilă, nuanțarea alambicată în aria Ah, ich fühl's au fost atributele sopranei Genia Kühmeier (Pamina).

În roluri de mai mică anvergură dar importante în economia lucrării s-au remarcat reputatul Franz Grundheber (Crainicul), Burkhard Ulrich (Monostatos), Martina Janková (Papagena) și, nu în ultimul rând, Edith Haller, Karine Deshayes, Ekaterina Gubanova (Cele trei Doamne ale Reginei Nopții), voci „serioase” constituind un trio de solidă consistență muzicală. Corul Operei de Stat din Viena a fost, ca de obicei, la înaltă altitudine profesională.

Flautul fermecat de Mozart la festivalul salzburghez de anul acesta – un spectacol provocator, muzical exemplar și scenic incitant.

* Fotografii din spectacol (copyright Hans Joerg Michel – www.salzburgfestival.at)